

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltése egész évre 2 K.	

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljártat 1. fölépésén.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa
György lap-metteur kezeihez is.

Magyar fürdők.

Uj szezon, régi téma. Uj, mert a kalendárium ránk fordította az uj nyarat, régi, mert nem mai, nem is egy esztendő, nem is tíz éves a panasz, hogy a magyar fürdők nem jók és drágák. Pedig ez a panasz lesz most is a mi témánk. Iparkodni fogunk azonban a régi dalba, ha nem is uj melódiát, de leg-
alább uj hangszerezést vinni bele.

Igy például hajlandók vagyunk vállalni és keresztényi önmegadással tűrni azt a vádat, hogy hazafiatlanok vagyunk. És provokálандó ezt a vádat, bátrak vagyunk mindjárt azzal a kijelentéssel kezdeni, hogy elmúltak tartjuk az időt, amikor a fürdőföllendítésnek és idegenforgalomnak az egyetlen itthon termelt eszközéül a *hazafiság a nemzetiségnek!* fölkiáltást ismerte a magyar. Sokkal megerősödtebnek érezzük ma már a magyarságot és izmosabbnak, tehetősebbnek tudjuk a magyar ipart, vállalkozást és munkakedvet, semhogy megadnók neki azt a csak betegeknek és gyermekeknek kijáró kényelmes és puha derékaljat, amely a fogyasztótól nemcsak ellenszolgáltatást kér, hanem áldozatkészséget is. Ez egészen rendjén volt az ötvenes és hatvanas évek ájulata után lábbadozni kezdő magyar közmunkával és a nemzeti értékek gyarapítására való félig csüggedt és egészen gyámoltalan törekvésekkel szemben, de tökéletesen déplacé ma, amikor a magyarság ereje, munkabírása és teljesítő képessége nem bahráló gyermek többé, hanem izmos, deli szép fickó, aki — keresse meg a maga kenyerét munkával és ne várjon alamizsnát.

A miként állnak ezek az igazságok általánosságban, úgy megállják a helyüket a részletekben is — a tollunk hegyére tűzött speciális esetben a magyar fürdőügyre alkalmazva is. Öreges és a régi asztal-némü ernyedtségére emlékeztető ma már az a kívánság, hogy a magyar közönség ne járjon a külföldre, hanem a magyar fürdőket keresse föl. És hogy tekintettel a fürdő tulajdonosának vagy bérlőjének a szintén magyar voltára, engedjen egy kicsit az egészségéből és kiegyezve a bajával, erszényével és pihenésre való jogos igényével ötven százalékra: maradjon itthon, amikor külföldön — az átkos külföldön — megtalálhatná mindazt, amire testének és lelkének és idegrendszerének szüksége van, sokkal olcsóbb áron.

Fölösleges ma már így támogatni a hazát, gracia al Dios, a haza már megáll a maga lábán is, követhetik tehát példáját a magyar fürdők is: álljanak meg a maguk lábán. És ne a publikum félig-meddig való irgalmára spekuláljanak, hanem iparkodjanak teljes erővel huzni azt a nem éppen kényelmes, de kétségtelenül jövedelmező és — csodálatosképpen — tekintélyt és elismerést adó ígát, amelynek verseny, magyarul konkurrencia a neve.

Sehol nincs tartomány a világon, amelyet annyira a fürdők hazájává alkotott volna a Gondvise-

lés, mint éppen Magyarországot. Svájc versenyezhet velünk a hegyeivel, de az ő kietlen magaslatai hidegek és ridegek a mi Kárpátjaink hűséségéhez és szelidségéhez mérten. Franciaország tengeri fürdőiben a természet nem nyújt többet, mint nálunk a Balatonban, csak a mesterség, a kultura az, amely szebbé teszi Trouillet Balatonfürednél és Paut a Marillavölgynél. Olaszországnak a tavasz és a tél a szezonja, nálunk a természet akkor tárja ki kincseit, amikor a nyár jön s legszebb pompáját akkor mutogatja, amikor jön a levélhullató nyárutó, a kedves, egészséges vénasszonyok nyara. Csak a Krim boldog tavasza és a portugáliai meg egyiptomi tél hasonlítható a természetnek ahhoz a gyönyörűséghez, lankadtan bájos megnyilatkozásához, amelynek magyar ősz a neve.

Gyógyulást, erőt és üdülést adó forrásunk annyi van, mint egyetlen más országnak sem. Ez a hajdan csupa vulkán földdarab a pusztító tüzből most is megőrzött még annyit a kebelében, amennyi elég a meleg, kénes, sós, szénsavas és földes ásványvizeknek a főzésére és melengetésére. Itálnak és fürdőnek csodahatásuak a mi vizeink.

Ide adta a természet minden erejét, hogy a fürdők hazájává tegye ezt a földet. De — szinte azt lehetne mondani — odadobva lábunkhoz a kincseit, iróniás mosolygással szolt: *Tessék, használjátok!* És senkit, de senki mást, csak bennünket magyarokat érhet a vád, ha nem tudnánk használni e kincseket. Ha kulturánkkal, közéletünkkel, tudományunkkal, irodalmunkkal, művészetünkkel, iparunkkal, kereskedelmünkkel immár egészen bevonulván Európába; a természetet, amely körülvesz bennünket, nem tudnánk szintén úgy ellátni kulturával és kényelemmel, sőt bizonyos fokig raffineriával is, hogy az Európából jövő külföldi benne is Európában érezze magát.

Mindezek az általánosságban elmondott vádak — illetve nem is vádak, csak konstatált tények — természetesen nem állnak meg minden magyar fürdővel szemben. Sőt manapság már jóformán egygyel szemben sem az egész komplexumukban.

És ezeknek az elérésére — úgy véljük — egyik leghathatósabb eszköz az, ha a közönség belátja, *hogy a magyar fürdőre nem irgalomból kell menni, hanem szükségességből.* És ha a sajtó nem jóakaratu elnézéssel és hazafias nagymondásokkal akarja előre lendíteni a fürdők ügyét. Hanem egyenes és őszinte kritikával. Nem hagyja dicséretlenül, amit dicsérni érdemes, de azután meg is gáncsol mindent, ami gáncsolni való.

A magyar fürdő-ügy, mint egyáltalán az egész magyar közélet és nemzeti munka, ma már nagykoru nem várhat tehát olyan bánásmódot, mint aminőre joga volt gyermek korában. A teljes érettségre pedig fürdőink akkor fognak kifejlődni, amikor a közönség többé nem hazafiságból, álszeméremből, vagy szánelomból fogja őket látogatni, hanem azért, mert sehol sem talál jobbat.

BORUS SZERELEM.

A Debreczeni Szemle számára írta: FARKAS IMRE.

*Az élet tövisszorosuját fonta
A te hótiszta homlokod köré,
— Szívemben még itt vergődnek, zokognak
Emlékei nagy, gyötrő bánatoknak —
Ó, mért is kerültünk mi együvé.*

*Csókunkban is ott reszket már a kétség.
A vallomásunk halk és csüggeteg.
Érezzük sokszor, hogy már késő, késő,
Suttogó szavunk kérdező, jürkésző —
S csökközben sem hunyod le a szemed.*

*Olyan vagy, mint a megsebzett madár,
Mely félve bú meg ott, ahol lehullt
És én óvnálak — és magam is félek,
Ó, minket nagyon megbántott az élet,
Ó, minket nagyon megtépett a mult!*

*Igen, a multak mély szomorúsága
— Bárhová menjünk — együtt jár velünk;
Te hozzám simulsz és én átkarollak
És arra gondolunk, hogy mi lesz holnap
És hallgatunk. S álmodni se merünk.*

Szerződés.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: Molnár Ferencz.

Künn jártunk a faszorban. A barátom az időt dicsérte, én pedig hallgattam. Általában pedig mind a kettőnknek lelke mélyére szállott valami ebből a kései tavaszából, az első aranyos sugarakból, a rügyezés hangulatából. Hogy kiértünk a ligetbe, egyszerre nagyon kisütött a nap. Végig ragyogtak a kis villatetők, a villamos vidáman suhant a még kopár fák között s oly boldognak látszott ez az egész vidék. Leültünk egy padra, s a barátom megszólalt:

— Elmondok valamit, de félek, hogy nem hiszed el.

— Furcsa bevezetés!

— Furcsa, de jogosult. Nagyon különös história az, amire gondolok.

Még egy kicsit vitáztunk így, ő szabadkozott, de én már akkor tudtam, hogy mégis el fogja mondani, s ő is tudta, hogy bármennyire erősködöm is, mégse fogom elhinni a históriáját.

Szóval elkezdte:

— Volt egy ismerősöm — mondta — valami szegény kezdő orvos. Vörös haja volt s ez még nem lett volna baj, de az egész arca magán viselte a vörösség jellegét. Csunya fiu azért nem lett volna, ha folyton valami keserü vonás nem rutította volna el arcát. Egy szegény zsidó családnál ismerkedtem meg vele. Ott volt egy leány, annak a kedvéért járt oda. Tudod, azok közül a leányok közül való, akiknek csak egy vágyuk van ezen a világon: férjhezmenni. Azt hiszem, hogy ezek kizárólag csak azért maradnak tisztességesek, mert ez szükséges — vagy legalább is előny — a férjhezmenéshez. Szóval a szegény doktor szerelmes volt a kisasszonyba, ebbe az inkább ravasz, mint okos, inkább csinos, mint szép és inkább ügyesen adminisztrált, mint értékes leányba. Valószínű, hogy csak a nagyon csunya emberek tudnak így szeretni; a görnyedt, sovány emberkéék, akik nem oly csunyak, hogy érdekesekek legyenek, de elég rutak ahhoz, hogy

ez örök életükre elkeserítse őket. Ugy sirt — ha együtt mentünk haza —, mint egy szerelmes gyerek. A leány ugyanis a szemébe mondogatta, hogy nem szereti. Képzelheted, mennyire nem szeretted, ha elutasította magától, pedig megkérte a kezét. Valóban, a csodával volt ez határos.

A doktor azonban remélt. Volt egy képviselő nagybátyja, az szerzett neki néhány apró fixumot, kis egyletkéket, beprotezsálta egy biztosító-társasághoz, úgy, hogy volt miből élnie. S a leány mégsem akarta. Nem akarta és punktum.

Jártam hozzájuk vagy egy félesztendeig és csak akkor tudtam meg, hogy a leány szerelmes. Beszéltek ugyan nekem is valami újságiróról, de sohase láttam, mert éppen olyankor járt hozzájuk, amikor én hivatalban voltam — délelőtt. Később megismerkedtem vele s mondhatom, hogy közgazdasági rovatvezető volt, valami olyan átmeneti típus a szerkesztőség és kiadóhivatal között. Ahol nem ismerték a nevét — és a nevét sehol sem ismerték —, ott írónak gerálta magát, regényéről beszélt, amelyen dolgozik és verseiről, amelyek azóta megszűnt hetilapokban jelentek meg. De szép fiu volt és könnyelmű. A leány ugy ragaszkodott hozzá, mintha Istene lenne. Azt is hallottam, hogy egyszer a Dunába akart ugrani miatta. A fiunak esze ágában se volt, hogy feleségül vegye, de nem is tehetle volna, oly szegény volt.

A doktorkával azonban nagyon összebarátkozott. Roppantul megszerette a kis vörös faunt, s vilte is lumpolni éjjel; a szerelmes ember szívesen megy... A közgazdász bemutatta neki az ugynevezett „füstös kávéházi hangulatot“, s együtt szokták volt bevarni a hajnalt a márványasztal mellett. És, mondom, nagyon megbarátkoztak. A doktor szíve minden titkát elmondta neki; ő volt az a bizonyos, akinek a szerelmes ember el szokta mondani, hogy ma például biztosan látta, hogy a leány szereti, s habár ő maga se hiszi, de jól esik neki, ha valaki úgy tesz, mintha elhinné. A közgazdász pedig biztatta.

— Beszélék majd Nellivel — mondogatta.

— Mikor?

— Holnap.

— Ó, de biztosan beszéljen...

Ugy hitt, úgy bizott benne, hogy szánalom volt nézni. Az nem is sejtette, hogy a leány hogy szerette ezt az álköltőt.

Egyszer aztán — s itt jön a történet különös része — a közgazdász nagyon megsajnálta a doktort. Bizonyára meglátta azt, hogy ennek az éretteszü, szerencsétlen embernek az a leány az élete tartalma. Jóságú ember lehetett, mert igazán szánta a vörös faunt. És akkor egy este így szólt hozzá:

— Holnap már igazán beszéllek Nellivel. Ne menjen hozzájuk egész nap, én ott fogok vacsorázni. És vacsora után mindent elmondok neki. Azt hiszem, ezuttal sikeresen fogok működni...

Aznap tehát megint lumpoltak, s másnap vacsora után, igazán beszélt róla a lánnyal az újságiró.

— Nem, nem! — mondta a lány.

Próbálta meggyőzni, rábeszélni.

— Nem, nem — erősködött az — úgy adjon nekem valaha boldogságot az Isten, ugy...

A fiu a szájára tette a kezét, hogy ne esküdhesen meg. Akkor megcsókolta a leány azt a kezét, — senki más nem volt a szobában — majd a fiu magához kapta, ajkon csókolta. A leány odahajtott a fejét a fiu mellére és tovább suttogtak:

— Értsen meg — beszélt csöndesen a fiu — én sohse lehetek a maga férje...

— Tudom...
 — Soha, de soha. Én nem is nősülhetek meg. Abból a pár forintból öttagu családomat tartom. Nem lehet, nem lehet, édes...

Megint csókolóztak.

— Az az ember olyan jó, mint a Jézus — folytatta. — Csunya, de jó. Jól is keres. Becsületes és úgy imádja magát, de úgy...

— Nem, nem...

— Menjen hozzá. Legyen a felesége. Biztosítsa az életét, tegyen boldoggá egy embert és kapjon az alkalmon, amely a legjobb férjjet játsza az utjába... És ha nem szereti...

— Nem!

— Jó, jó! Ha nem szereti, mondom, hát megmaradok magának én. Érti?

És megcsókolta vadul, hosszasan.

Most még csak azt tudom, hogy a leány nőül ment a doktorhoz...

Igy beszélt barátom és rám nézett, leste a hatást. Aztán hozzátette:

— Szentül meg vagyok győződve, hogy ezek azon az estén valóságos szerződést kötöttek. És arról is meg vagyok győződve, hogy a fiu mindezért a doktorért tette, mert bár tetszett neki a leány, de nem volt belé szerelmes.

Mosolyogtam.

— Egyébként — mondta barátom — ezt az egészet a kisasszony hugától tudom, aki a kuleslyukon benézett és hallgatózott akkor este. Egyszer nagyon összeveszett a nényével, mert ő is szerelmes volt a közgazdászba, s akkor, mint a család jóbarátjának, elmondta nekem...

Egyideig hallgattunk, néztük a friss tavaszi délutánon sétálgató embereket. A barátom aztán kissé határozatlan hangon szólalt meg hozzám, szinte szégyelve, hogy föl kell tennie ezt a kérdést:

— Hiszed ezt a dolgot?

— Nem — feleltem őszinte meggyőződéssel.

KRÓNKA.

Betyárok — pandurok.

— Farkas Bertti halála alkalmából. —

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: **Móricz Pál.**

Az én lelkembe is belopta aranysárga vizililjómait az Ősréség bühája. Vadász urak, zombékos haju pásztorok, katonaviselt öreg cselédek szilaj beszédeitől ott kezdett ébredezni és benépesedni a képzeletem. Ezeket a mesélő alakokat, ezeket a szűz érzéseket, a pusztán virrasztott éjszakák szinhullámaikat, a réti nádrengeteg mélységes zengésű melodiáit elnyomni, kitörülni többé nem lehet. Turgenyev Párisban írta meg „A vadász emlékiratait“. Az én magányos életem csupán kis talicskakerék nyomásnyi, de bekanyarogja az Ősrétet, ott süppedez az Őpusztán.

*

Hires pandurt ismertem többet is, már a betyároknak inkább csak hirök-nevök csapódott el hozzám, mint éjszakából kibontakozó fekete madarak egy merész szárnyuhintással. Borzongató vijjongás után alighogy feltűntek, máris nyomuk veszett. Ritkán hunytak el úgy vízszintesen, mint a Váradon holtáig vezeklett Dobos Gábor, aki gyermekéveiben

Bihar-, Hajdu, Szabolcs, Szatmár és Békés megyék sok százezernyi népét izgatta vakmerő rablótámadásaival.

Irhatnék sokat a leggavallérabb szegénylegényről, a daliás szép Sós Pistáról, akinek az orgazdái dus vagyont szereztek s nem egynek az ivadéka ma is kastélyban él, miglen a betyár kivert vadként, titokzatosan pusztult el. A Tisza-partján lőtték le lesből, állítólag asszonyi kéz okozta vesztét. A pusztákon Geszten Jóska sem volt utolsóbb legény, aki a kállói megyeház udvaráról a népszerű Kállay alispán négyes fogatán szökött meg. A robogó fogatról még vissza-kialtotta a karddal fegyverkezett, tehetetlenül ugriándózó silbaknak:

— Sohse óbégassék kend! Hisz ugyanis visszaküldöm az alispán ur lovait.

Másnap hajnalban a megyeház előtt kikötve találták a négyes fogatot.

Beszélhetnék a gróf Vay Jóska különös kalandozásairól is, aki felől mende-mondázták, hogy József gróf volt az igazi Sobri Jóska?... S bárlan, mikor még én a nádas szigeteken bujkáltam a tanyaság gyermekeivel, valljuk be, gyermeklélekkel szívesebben voltunk betyár, minthogy azonban meghalt az egykori betyárkergető vén csendbiztos, a pandurok felé hajlik a szívem. Kiváló kemény és kérlelhetetlen lovasvitézek kerültek ki közülök, akik játszottak a halállal, akiknek a bőre sohasem volt selymes. Mennyi virtus, mennyi őserő! Milyen kiválasztott virágjai egy nyílt harcra teremtődött fajnak. A halódó pusztai élet utolsó portyázói voltak nemcsak a betyárok, de a pandurok is. A füstös cigány Barcza Dani, szabolcsi Vay Gyurka, bihari Oszváth Pál, tokaji Vajthó Pál, aradi Ritt Lojzi, szegedi Somogyi Jóska és Daróczy Pál, kisteleki Klemm Jusztin és földesi Farkas Bertti komiszárosok történetét ha magirnök, a bátor magyar szív, az erős lélek, a vasököl olyan bajnokainak állítanánk emléket, milyeneket az igazi nagy harcok korszakaiban is keveset találunk. Regényességekben és jellemfejlesztő tanulságokban olyan gazdag egész férfi életek és lovag-tragédiák voltak ezek, amelyek idegen nyelvről, idegen népek történetéből átültetve a mi kulturifjainkat is érdekelnék. Így azonban lekicsinyléssel, gunnyal térnek napirendre feleltök; hiszen csak nemrégiben olvastam az egyik nagyképű, öblöshangu emeletes számár pesti modernből, a mi derék magyar csendőreinket — az érdekesség kedvéért — az amerikai cow-boy-okkal vontá egykalap alá. Ezek a firmák persze nem tudják, vagy legalább is nem akarják tudni, hogy a régi magyar pusztázó életnek egy, a korhoz idomított, de íziglen magyar kialakulása, mintahogy más nem is lehet, a mi csendőrségünk is. Persze, ha mint a magyar erő, a magyar eredetiség megnyilvánulását kellene elismerni és méltatni, nekik mindjárt nem volna érdeke. Az ő világuk, ezeknek az idegenes lelkű rongyászoknak eszményített világa Páris szemétdombjainál kezdődik.

*

Itt van például ez a most elhunyt Farkas Bertti is, az utolsó igazi pandur komiszáros, hányan ismerték őt félre. Vérbeli nemes magyar családból származott. Összeköttetéseinél, nagy birtokainál fogva szerepelhetett volna az ugynevezett komoly pályákon is. Megmaradhatott volna gazdag földesurnak, sőt a maga idejében a jó svádájú, ötletes ember játszva lehetett volna akár képviselő is, lobogó vére azonban a pusztázó életre hajtotta Bertti bányánkat. Az az őslavagi vér, melynek tüze mind-

nyájunk rablelkében fel-fellobban, ragadta ki magával Berti bátyánkat a nyugalmas uri otthonból fergeteges pusztai éjszakákba. A jó ló, a csárdabeli tanyázások, betyárhajszák izgalmi, a tuljárás ravasz pásztorok eszén: — megvették az ösvágyaktól, sejdítésektől és hagyományoktól áthatott lelkét és hogy olyanmód élhessen, miként talán századokkal éledő török-tatárverő ősei, évtizedeken át kész volt életét puszkavégre adni, földesuri nagy vagyonát a pusztázó élet hadiköltségeire beavaltogatni... Összetört, alakoskodó, szegény ember volt ő már akkor, amikor Debreczen város szolgálatában, mint mátai biztos, mint a pusztai gazdaság békés felügyelője a Hortobágyra kikerült. Mégis ott megvizsgáztatta a pusztát. Zúgott a fergeteg, meg-megszólalt egy-egy ménes, itt mégis álmainak élhetett és hogy azután a Hortobágyról is kiszorították, összeomlott tragikus életében mihamar, el kellett következni a befejezésnek, a halálnak is, amely megváltás volt reá, hiszen ma-holnap kiszárad az ősi rétság. A pusztát felturják a telhetetlen kapzsi emberek, kiszárad az ősi rétság, amelynek aranyárga vizililjomaiálmaimban hozzám jönnek, felém hajladoznak. Szinte érezi az én rablincsekbe vert lelkem is, valahol miként zúg, valahonnét miként hívogat a haldokló nádas, amelynek süppedező ösvényeit egykor magam is virágmámorittasan gázoltam.

HOLDSUGÁR-SZONÁTA.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: **Kosztolányi Dezső.**

*Álmodó hold...
Éjbe lengő néma lámpa,
Alvajárók, bús bolondok,
Tolvajok barátja.
Vaksi fényed
Újra éled,
Mint gyermekkoromban,
Hogy a hanton
— Sírí fantom —
Százszorelbolyongtam.
Napsütésbe, déli tűzben
Ábránd-lepkét sosem üztem,
Te voltál barátom,
Álmodóknak éji napja,
Gyöngy-naszád, bús karsu sajka,
Céltalan, vak álom.*

*Most vezess te...
És hogy utam meg ne lássák,
Vesd rám gyötrő szerelmem
Fekete palástját.
Lengj előltem
Fönn a ködben,
Hisz te elvezethetsz,
Szent delejtű,
Fecske lelkű
Ifju kedvesemhez,
Ó a holdsugár kisasszony,
Ugy-e hívogat panaszlón
Ablakának árnyán?
Félig csendesen merengő
Éjszemű, szelíd istennő,
Félig vad cigánylány...*

SAISON.

— Nyári szabadságidő, fürdőzés előtt. —

Szabadságra és utra kel ma-holnap mindenki. Számos fejfájástól, gondtól és aggodalomtól akarjuk megmenteni az olvasót, amikor kezébe adjuk ezt az uti kátét, amelyet egy tapasztalt utas állított össze.

1. Hová menjünk? Sohasem oda, ahová ismerőseink küldenek. Így legalább nem érhet bennünket csalódás. Az ember vegye elő Európa térképét és mutasson rá találomra egy pontra így: „Ebbe az undok piszokfészekbe megyek, ahol örökösen esik az eső vagy halálra kinez a nap, ahol rettenetesen drága a koszt, ahol kellemetlen, veszekedő emberek vannak és ahol az embert folyton szípolozzák, becsapják, kiuzsorázzák”. Ha egy ember ezekkel a gondolatokkal utazik el valahová, még megtörténhetik, hogy ott nem fog nagyon csalódnai.

2. Ne tanuljunk nyelveket. Sok ember hónapokon keresztül azzal a gondolattal gyötri magát, hogy miképp fog külföldön beszélni. Némelyik még drága nyelvtant is vesz vagy pedig tanítót járat a házhoz. Mindez fölösleges. Nyelvtanból az ember esetleg gyönyörűen megtanulja, hogyan kell Molière-t fordítani, de már a legelső alkalommal nem tud habos kávéért kérni, mert ezt másképp hívják Párisban, mint Nizzában, másképp Marseilleben mint Calais-ban és minderről a nyelvtanoknak homályos sejtelmük sincs. Megtörténhetik, hogy valaki félelmi szorgalommal már kitűnően tudja Dantét olaszul elemezni, de ha Velencében hamis lírasokat adnak neki vissza, felháborodásának kifejezésére nem talál szavakat a „Divina Comedia”-ban stb. Egyáltalában akármilyen szorgalmasak vagyunk is a nyelvtanulásban, a végén mindig rájövünk arra, hogy külföldön még a műveletlen kocsis is ezerszer jobban beszél az uti nyelvet, amelynek mi minden erőnköt hiába szenteltük. És még hamarabb rájut az ember arra a tapasztalatra, hogy ő maga mindent szépen meg tud kérdezni, de azt, amit visszafelelnek neki, éppenséggel nem érti, nem hallja. Legjobb tehát mindig és mindenütt azt a nyelvet beszélni, amit az ember legjobban tud, tehát magyarul. Amint az olasz, francia vagy angol pincér látja, hogy az ember milyen folyékonyan tud káromkodni vagy szitkozódni, sokkal jobban megijed, mintha egy ember az ő nyelvét próbálja törni.

3. Ne vigyünk magunkkal térképet. Az embert a végállomásokon ugyanis leszállítják, akár akarja, akár nem akarja. Utközben pedig ugyanis csak hegyeket, völgyeket, folyókat, városokat, falukat láthat egész Európában. Az állomásokra ki van írva a nevük. Aki többre is kíváncsi, az még belebetegedhetik. A hegyekre, völgyekre, folyókra, sajnos, nincs kiírva, hogy hívják őket. Ha az ember tulságosan kíváncsi, az utitársához fordul, aki a legtöbbször maga sem tudja megmondani, pedig ott született és ott él abban az országban. Ha az olaszt, a franciát, a németet nem érdekli, hogy hogyan hívják azt a hegyet, amely mellett elmegy, miért érdekelje az a magyart?

4. Utitársainktól ne féljünk. Gondoljuk meg, hogy ők is olyan szerencsétlen lények, akik órák, esetleg napok hosszat be vannak zsufolva egy füstös, rázó kupéba és még a lábukat sem nyújthatják ki. Ők is vigéc-vicekkel mulattatják egymást, őket is öli az unalom, a hőség, a szomjuság, a kerek egyhangu zakatolása, a füst büze, az unalmas tájak, az üres ujságok és haszontalan uti lektűrök. Ne iri-

megelőző árulkodásaival. Általában mind a két dráma olyan undorító, hogyha író írta volna azokat, kifütyölnék a szerzőjét. Ilyen vígasztalan hatású drámákat csak az élet tud inscenizálni.

*

(—) **Katasztrófákban gazdag** az idej esztendő. Tűz, víz egymásután pusztít s az abnormálisan esős időjárás márhetetlen károkkal fenyeget mindeneket. Baljóslatu hírek röpködnek a levegőben, hogy tönkre megy a termés. Még csak épen ez hiányzott. Háboru, tüzvész, árvíz, bankbukások után rossz aratás... És még akad ember, aki csodálkozik azon, hogy minden héten ezrével menekül ebből az országból a lakosság Amerikába s más boldogabb hazába. Pedig nem az a csodálatos, hanem az, hogy még mindig nem elegen vándoroltak ki, hogy még mindig sokan vagyunk, akik életüket idekötötték az ősök vérével megszentelt hazai rögökhöz, melyeket nem táplál már az utódok unokájának véres verejtéke sem...

*

(“) **Pocsolyát lát** a derék jólelkű, de peturos-kodásra született Révi Náci doktor mindenütt. Most azután a milliós vízvezetés és csatornázás piedesztáljáról leszállott, egy kis két arasznyi pocsolya partjára s annak kuruttyoló békájává szegődött. Felutta az ambíciója hasát, ami szétpukkad — nyomban, az Arany János-utcai pocsolyát pedig felszárította a közgyűlési derűtség napsugára. Hát bizony szomorú időköt élünk. A magyar törökverő buzogányok helyett élettelen tükörablakokkal s villamos kocsikkal verekszik, Bizánc kapuja helyett a képviselőházi padokat verik, dr. Révi Nándor pedig a közélet szennyes csatornáit helyett immáron csak két arasznyi nagyságu pocsolyákat csapol le.

*

() **Valami honvédbaka** Csór István, vagy József, — a neve ugye nem fontos, — a péterfia-utcai kaszárnyából hazament a szülőfalujába s a pünkösdi ünnepek alatt prófónt helyett foszlós ünnepi kalácsot evett a kávéjához, nem a sámsoni dombok alatt rugta a port, hanem hetykén ropta a tánchelyen a csárdást a babájával, aki pirulva, szemlesütve vallotta be a legénynek, hogy bármilyen fájdalmasan esik is neki az eset, de a jó Istennek se vár még októbertől egy évig, annyival inkább nem, mert kérője akadt. A debreczeni honvéd nem szólt semmit, csak mikor hazajött, belelőtt a sajtó szívébe a szolgálati fegyverével... Odafent a parlamentben pedig csak tárgyalják a véderő javaslatot s verik a mellüket a honatyák, hogy az egész *katonaság* nem fontos az életben, a szolgálati idő megrövidítése sem és hogy a Csór István, vagy Józsefeknek szavazati jog kell a boldogsághoz. A szegény Istvánok és Józsefek pedig nem azért puffantják főbe magukat, hogy nincs szavazati joguk, hanem, hogy a prófónt helyett jobb a szülőház kenyere, hogy a puskapor szagnál illatosabb a kunfélegyházai országút orgona virága...

*

(V) **Tízéves találkozó**k. Most van az idejük. A lapok mindennap emlékeztetik rájuk a feledékeny osztálytársakat. Kezdődnek pedig reggel a temetőben sirkoszorúzással és végződnek hajnalban az asztal alatt. Kijöttök ugye barátaim, üvegketreceitekből, a hivatalrácsok mögül, otthagytátok a kardot, a törvénykönyvet és a tanári méltóság nemes szimbólumát, a nádi pálcát, hogy nyári lugasban tízéves találkozó címén kacérkodjatok az idővel? Kissé perverzek vagytok. Nem félték a multtól? Mert bizony

borzongós, koporsó-szagu érzés lehet egy kicsit, mikor tíz év után hirtelen viszontlátjuk egymást. A lámpa, mely diszkrétén kopaszodó fejetekre világít, bizonyára maga is azt hiszi, hogy a kisértetek vacsoráznak alatta. Különös egy séance. Fönn az igazgató elnököl, de fogatlan szája már szomorúan sipol, mikor az Istenről, királyról és hazáról beszél. A tanárikar pedig tegnaptól mára megvénült. És — ő valljátok csak be! — ti is. Az első eminens itt az utolsó eminens. Az élet néhány pofont adott neki s ő szépen elcsendesült. A virgonc előtornásznak pocakja nőtt. Az osztály költője megházasodott, négy gyermeke van és prózát ír. Mi maradt meg felőletek? Az arcotok sápadt, lesóványodott, vagy puffadt, de unott, mindnyájatoké fáradt, fáradt. Nem félték egymás arcába nézni? Nem tartotok attól, hogy meglátjátok saját magatokat benne? Mert a tükör, barátaim, melytől naponta kértek tanácsot, konspirál veletek és jámbor hazugságokkal ámitja el hiúságtokat. Az igazságot mások arcában olvassátok. Az élet hus-tükrében. Itt aztán rémülve látjátok meg a saját arcotokat is, mint Ripp ősz szakállát a vödörben, mikor álmából ébredve inni készült belőle.

*

(x) **Az evés esztétikája.** Gyerekeknek, bolondoknak és a gondtalanságban lubickoló amerikai milliomosoknak jön ily ötletük! Egy chicagói pénzkirály diner-t ad s a vendégek egyszerre csak azon veszik észre magukat, hogy rugók csattognak, érclecek ugranak ki az asztalból s vékony ezüstlemezek formálnak köréjük intim kis zárkát. A társaság egy fél perc alatt el van szigetelve. A drága ezüst ólokban mindenki kényére hódolhat az evés és habzsolás sertés-szenvedélyének. Egy darabig megdöbbenés feszeng a társaságban. A házigazda végre, szintén ezüstbe gubózva, megszólal és kéri vendégeit, cseppet se zavartassák magukat, ő csak esztétikai szempontból ólázta be vendégeit, minthogy nem akarja, hogy állatok módjára egymás előtt végezzék el az evés baromi tevékenységét. A vendégek azután vegyes érzelmek között ették végig a dus menüt. Mi sem tudjuk, nevéssünk-e a buta és eredeti ötleten, vagy ráncba szedjük a homlokunkat. Bennem azonban máris fészkelődik a széljegyzetes alkalmi bölc. Nem volt-e igaza az amerikai milliomosnak? Annyi bizonyos, hogy nagy gourmand és gourmet lehet egy személyben. Az evés alkoholistája. Mert természete nemcsak a magyar embernek, de minden embernek, még az állatnak is, hogy komoly és fontoskodó, mikor a táplálkozás ünnepi szertartását végzi. Nem szeretjük ha tányérunkba sandítanak. Talán érezzük, hogy minden falat kenyér egy-egy téglá, mellyel szervezetünket építjük tovább, talán félünk, hogy tányérunkról legtitkosabb inyenységünk édes bűneit olvassák le, nem tudom. De magam is láttam egy étkező urat, aki mélyen elpirult, mikor a kávéházi ablakon egy utcakölyök éles veréb-szeme bámulta. És láttam négy napig éhező embert, aki a hentesboltból kijövet mohó szájjal — félig marva, félig csókolva — harapta a füstölt kolbászt. Utálatos volt. Ha ekkor beszélnek az amerikai fonák reformjáról, tapsolok neki. Elvégre az evés legszemélyesebb magánügyünk. Csak a fülünk kívánja a társaságot, ha eszünk, szemünk vizsga, önző vággyal villog a fálba és ez csunya, nem esztétikus. A chicagói gentleman hó-bortos és bizarr ötlete pedig megoldotta a problémát...

*

× **Kutyazsir.** Egy újabb dokumentuma az emberi rend gyarló és igaztalan voltának. A szegedi

gyepmesteri telepet megszállta a rendőrség, — mondja a hír: Miért? Mert a szegedi sintér, aki bizonyára igen radikális érzelmű és nyugtalanvérű kis sintér, meg akarta hazudtolni a jó öreg hagyományt, hogy a kutyából nem lesz szalonna. Ő azt mondja, igenis, a borjumájon hizlatt, jólfésült ebcskének jó kövér szalonnája van. Ő ezt kisütötte. És jó pénzért eladta. Tüdővészeseznek adta el jó pénzért a kutyaszirt. És most talán be is csukják. Mit akarnak ezzel a sintérral? Ez a sintér egy igen derék gentleman. Mit csinált? Ő keltette-e a beteg emberekben a babonás hitet a kutyaszir csodaerejéről? Bizonyára nem. Ő csak kisütötte és eladta. Hogy spekulált az emberi butasággal? Tegyük a szívünkre a kezünket: — ki nem spekulál ma az emberi butasággal? Az, aki nem talál magánál butább embert. Ha ugyan van ilyen csodalény. De mindnyájan sütünk kutyaszirt. Az még erényes lovag, aki a maga becsületes mivoltában adja el a kutyaszirt, — nem hamisítja marhafaggyuval és nem hazudja teavajnak. A szegény sintér csak elvétette a dolgát. Ha cifra tégelyekbe rakva a kutyaszirt, elnevezte volna Delila-krémnek, Tulipán-hajnövesztőnek, Ophélie-fluidnak és Hungária-elixirnek, — ma nem ülne a nyakán a törvény és a háborgó közvélemény sem kívánná őt a boszorkánymáglyára...

Visszapillantás az elmúlt szezonra.

Cikksorozat.

II.

Ha a működő művész-személyzet értékét meg akarjuk állapítani, már a nagy általánosságban elege ki kell jelentenünk, hogy Zilahy múlt évi énekes társulatának színvonala magasan felülemelkedik a drámai összes művészi szintje felett. Sőt — nem az elfogultság mondatja ezt velünk — ez az operett ensemblé idő szerint páratlanul áll a vidéki színházban s a művészi munka megfelelő beosztása, a szerepkörök szigorú betartása, kellő előkészületek, szigorúbb fegyelem és a finomabb, artisztikusabb izlés minden vonalon való érvényesítése mellett, bátran felvehette volna a versenyt a fővárosi énekes színházak ensembléjével.

Az *Ártatlan Zsuzsi*, *Kis gróf* és *Leányvásár* első előadásai igazolták ezen utóbbi állításunkat, amikor jóleső örömmel tapasztaltuk, hogy a közreműködők nagy része — áthatva a színpadi művészet igaz hivatásáról — nem kalandozott túl a megengedhetőség határain, egyéni érvényesüléseknek nem áldozta fel az összes stílusos mivoltát, tulsapongó temperamentumának színpadra nem való fraternizálásaival nem ejtett csorbákat a közönség iránt tartozó tisztelet kötelezettségein, ötleteinek megválogatására súlyt helyeztet stb. Végül azonban a sokszor ízléstelen improvizálások, notabénék közt alig ismertünk rá a darab eredeti szövegére. Mindent láttunk, hallottunk, csak a főrendezőt nem, akinek hatásköre pedig nemcsak a premierelőadásokig terjed s akinek energiája nem merülhet ki a betanítás fáradságos munkája

közben, hanem akinek körültekintő gondossága kell, hogy rányomja jellegzetes bélyegét ugyanazon darab további előadásaira is.

A rendelkezésre álló énekesdarabokat nem előre meghatározott programmal, időbeli beosztással állította be az igazgatóság munkatervébe. Egyik operettet, a másik rovására, hamarabb tölt előtérbe a kívánatos időnél. Ezzel azután nemcsak az előkészítést fosztotta meg a megkívánt időtől, hanem végül ki is fogyott a rendelkezésre álló elfogadható, jó anyagból s silány zenei termékekkel — félig se készületen — kipkedett-kapkodott, mint ezt a szerencsétlen *Kis dobos* előadása világosan illusztrálta.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy az énekesdarabok sikerének ötven százaléka a darabok díszlet-beállítására, jelmezkiállítására, gondos, hajszálig precíz berendezésére esik. Sok gyöngé darab volt képes felszinen tartani magát pompásan rendezettsége révén s igen sok kiváló alkotás maradt hatástalan pongyola, elnagyolt beállítása miatt.

Kassay Károly talentumos, ambiciózus rendező, de az elmúlt szezonbeli betegsége miatt sok szép törekvése ment veszendőbe. Szeretnénk egyedül ennek a betegségnek tulajdonítani a rendezés körüli mizériákat. Pedig más okai is voltak.

Mi nem ok nélkül akarunk rámutatni a hibákra, nem akarunk személyeskedni, *hecceket* támasztani. A művészetek őszinte szeretetétől áthatottan foglalkozunk ez írásainkban mindenkiel, leplezetlen őszinteséggel, de igaz jóakarattal. És *Kassay* Károlyra vonatkozólag is ki kell mondanunk az igazságot.

Ez a kiváló művész-ember első énekes volt a kolozsvári nemzeti színháznak. Kiváló baritonista s mint ilyen, pompás énekes bonvivantként emlegették. Évtizedeken keresztül állott az érdeklődések közepontjában, művészi működéséhez a legfényesebb diadalok emléke fűzi. Most azután, mikor eljárt az idő feje felett, más szerepkörben igyekszik ambícióját érvényesíteni. A művészi ambíciót az egyéni ambíciótól elválasztani nem lehet. A tetszésnyilvánítások után minden művészlélek egyaránt sovárog s egyáltalán nem ítéljük el *Kassay* Károlyt, hogy a legközvetlenebb uton keresi azt, mint *előadó* művész. De sajnós, gyakran kereste nem csak egyik-másik művésztársa, hanem az ensemble rovására is. Az ebből támadt belvillongások nem tartoznak a közönségre, de igenis tartozik az egyenetlenkedések hatása. A főrendezőnek úgy kell állani az igazgatóság táborában, mint a különböző hadosztályok tábornokának. A művészi siker kivívásának haremmodora szintén nem ismer egyéni érvényesüléseket, az önzetlenség tiszteletét parancsoló köpenyegét kell viselni a rendezőnek, hogy fedhetlen legyen és meg ne vádoltathassék azzal, hogy hatalmával visszaélt csak egyszer is. Meri csak az ilyen vezér tud parancsolni, követező példát, tanítást hirdetni.

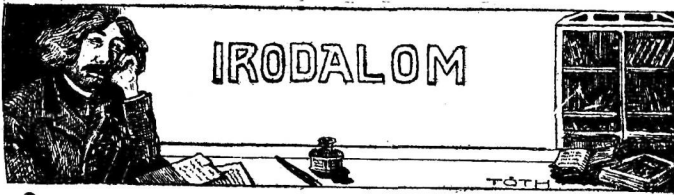
Kassay Károlyt nagy művészi intelligenciája, nagy rendezői perspektívája arra predestinálja, hogy ne keresse a színpadi szereplések minduntalani sikerét. Amilyen mértékben csak teheti, tartsa távol magát a szerepléstől. Nagyobb szükség van ő rá mint rendezőre. A felszínesen gondolkodó tömeg tapsai csupa csináltvirágok. Akik szeretik, értik és megbecsülik a színpadi művészetet, azok elismerése, ha nem is olyan zajos formában, végig fogja kíséreni az ő rendezői működését. (Lám, *Ferenczy Frigyes*t, mint színészt, alig hallja valaki emlegetni s mint rendezőre, most is hányszor hivatkoznak ő reá itt Debreczenben, az aradi énekestársulat nagy-nagy ensemblé sikeréért

Polgár Károly alig tudta beinkasszálni legutóbb a gratulációkat.)

Nem akarjuk azt mondani ezzel, hogy végleg vonuljon vissza a szinpadtól, — különösen a jövőben, — mikor a komikus-gárda létszáma meg fog csapni, de csak a legszükségesebb, pótolhatlan cselekedben keresse a szinpadi szereplést, lévén rá nagyobb szükség egy énekes darab *általános sikerét* elősegítő rendezői munkájában. Nagy művészi kvalitásai itt talán *zajlatanabb*, de mindenkor *megfelelő* és rá nézve sokkal *értékesebb* elismerésre fognak találni.

Mi, akik legcélravezetőbbnek azt az elvet valljuk, hogy a *két szakrendező egyáltalán ne vegyen részt az általa rendezett előadásokban*, anélkül mondtuk mindezeket el, hogy Kassay Károly szinpadi művészetének értékességét a legtávolabbról is érinteni akartuk volna.

— *Löbl Gyula és Társa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

A Csokonai-kör éve. — Közgyűlés előtt. —

A mindannyiánk tiszteletére érdemes öreg Csokonai-kör ma tartja évi közgyűlését. Ezen a napon alkalom adódik nekünk érdeme szerint foglalkozunk városunk egyetlen irodalmi körével, melynek a mindenkor kívánatos Csokonai kultusz ápolásán kívül legfőbb hivatása, bizonyos meghatározott irányok mellett az irodalmat népszerűsíteni, a közönség irodalomszeretét nevelni, írókat, költőket munkára serkenteni stb.

Ha visszatekintünk az elmúlt egyesületi év történetére, azt kell megállapítanunk, hogy a Csokonai-kör feladatának, ha még nem is minden tekintetben tett eleget, de évről-évre jobban felel meg. Az elmúlt évben például nem egy felolvasása iránt volt az érdeklődés általánosabb, mint az előző években, irodalmi pályadíjai immáron nevesebb íróinkat is munkára serkentették, tagjainak száma jelentékenyen szaporodott s általában pedans melegségből az öreg kör sokat engedett, sőt nem egy esetben életrevaló temperamentumot árult el.

Ha a múlt évben az ország összes hasonló irodalmi intézményeit figyelemmel kísértük, azt láltuk, hogy a mai zavaros irodalmi időkben, egy egészen új és modern kor kialakulásának forrongásai közt, nem csak a körök, egyletek, de még az irodalmi társaságok, — a fővárosiak is, — decadeneciába estek, fokozatos fejlődésükben az egymással ellentétes irányzatok összeütődései miatt stagnálás állott be.

A debreczeni Csokonai-kör ezzel szemben igazán diplomatikus tapintattal fogta föl hálójába mindazt, ami irodalmat népszerűsítő munkájában valamennyi irodalmi irányzatban értékes, becses. Megtartotta a konzervatív irodalom mindmáig és örökkön-örökké fundamentumot képező alapzatait, de ugyanakkor nem zárkózott el a reformátorok üdvös, igaz ujitásai elől, melyeknek létjogosultságát indokoltta tették az új világnézetek, megváltozott érzésvilágok, új eszme-körök, igazsággá formálódott hazugságok, hazugságra törpült igazságok stb.

Felolvasó ülésein teret engedett az új poetáknak, novellairóknak, a szürke felolvasói ülések hangulatát zenével, dallal stb. népszerűsítette.

Nem mindenik felolvasó ülése sikerült, de ennek legfőbb oka a kör hazátlanságában (illetve kulturhazátlanságában) keresendő. Egyik felolvasóteremből a másikba bujdoklani, ez tarthatatlan állapot. Egyik-másik diszülése azonban igazán minden tekintetben nagy jelentőségű volt.

Mozgalmaiban sok a hézagpótló. Így az Arany János szobor ügyében kifejtett buzgalma határozottan klasszikus értékű, Telegdy—Kovács pályázatáról, irodalmilag értékes, becsületesen figyelemre méltó szinpadi alkotással gyarapította a vidéki szinpadok repertoírját, emellett a Csokonai kultusz emelésében mégis csak legelől járt a kör mindég, akkor is, amikor az Ady-sták csak annyit tudtak a nagy költő reformátorról, amennyit az iskolában sok-sok elfogultsággal a költő személye ellen, — tanítottak.

A Csokonai-kör ereklyetára is szépen gyarapodott stb.

Nyugodt lelkiösmerettel ülhet tehát az elnöki asztalhoz jó Géressy Kálmán, aki multjának kiváló tekintélyével fedte annyi éveken keresztül a tisztikar működését, hogy most már egyebet sem kell cselekednie, mint jóváhagyni azokat az életrevaló programpontokat, amelyeket dr. Kardos Albert állapít meg Szávay Gyulával. Mert ők ketten lopták be a kör ósdi alkotmányába az elevenebb tónust, friss erőt, amely a kört viszonylagosan a mult évben az összes magyar irodalmi intézmények felé emelte.

(—y.)

Világkönyvtár. Strindberg, kit az imént ünnepelt az egész kulturvilág s aki utána meghalt, „*Történelm-miniatürök*“ című munkájával vonul be a világkönyvtárba. A könyvben, amely most hagyta el a sajtót, korok, emberek, világnézetek formálódnak történelmi képekké. Apró, finom vonásokkal, meg nem tört tűző színek művészetével alkotja meg a nagy író Mózes, Szokratesz, Jézus, Pilátus, Luther, Nagy Péter, Voltaire, Nagy Frigyes alakját. És ezekben a történelmi képekben Strindberg sohasem a kosztümök, hanem a lelkek festője. Amit ad, az komoly történelemírás novella formában. A könyv bekötve 1 korona 90 fillérbe kerül és minden könyvesboltban kapható.

A Modern Könyvtár Calderon-kötete. Calderonnak, — teljes nevén Don Pedro Calderon de la Barca-nak, — egyik leghíresebb és a világ vígjáték-irodalmának is egyik legjelentősebb vígjátékát, az *Urnó és komornál*, most mutatta be vígjáték előadásainak során a Nemzeti Színház. A mű magyar fordításának értékét nagyban emeli, hogy az *Kosztolányi Dezső* műve, aki Calderon husos nyelvét a legtökéletesebb verselő készséggel, briliánsan adja vissza. A kötet a Gömöri Jenő szerkesztette *Modern Könyvtárnak* hármas száma (161—63), ára 80 fillér. Az Athenaeum kiadása. Mindenütt kapható.

Az e rovatban felsorolt művek kaphatók **Hegedűs és Sándor** könyvkiadó-hivatalán, Kossuth-utca 4. szám.

Schwarcz Vilmos
Debreczen,
Piac-utca 71. műbutorgyáros
lakberendezési
vállalata —

LINOLEUM ÁRUHÁZ. PIAC-UTCA 49.

Haas Lipót

Linoleum, viaszosvászon s gummiárú gyári raktára.

TELEFON 644.

Ibolya virágcsarnok Debreczen.

HUDÁK BÉLÁNÉ

virágcsarnoka Sz.-Anna-u. 5. Telefon 1006.

Élővirágból remekül kötött báli, estélyi, névnap, menyasszonyi és egyéb alkalmakra szóló csokrok. Virágajándékok a legegyszerűbbtől a legelőkelőbb elrendezésig. Virágkosarak, gyász- és ünnep-koszorúk, művészies kivitelben készülnek.

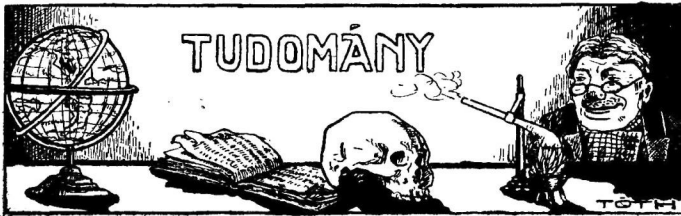
LAWN TENNIS CZIPŐK

MANDEL LIPÓTNÁL

Telephon
352.

Si	RUHA FESZTŐ.	Széchenyi-u. 6.
GŐZMOSÓ.	Wacha Róbert DEBRECZEN. Telefon 840. — Telefon 840. Vidéki megrendelések és megbízások a főüzletbe: Simonffy-n. 55. intézendők.	AGYTOL-tisztító.
Varga-u. 35.	VEGYI-TISZTÍTÓ.	Verbőczy-u. 14.

Gondolatolvasás, álomfejtés.

Az erős érzelmi hatású emlékképek egy csomóban vannak elrakva s ha valami a csomó egyik képét fölidézi, sorban eszünkbe jut hamarosan a többi is és az egészre emlékezni fogunk, ha nincs a lelkünkben valami ellenállás.

Ha a gondolatcsomó kellemes emlék, akkor akadály nélkül eszünkbe fog jutni az egész, de ha rosszleső dologú, akkor az öntudatunk *köhögni* kezd és több-kevesebb zajjal és sikerrel kilöki magából a kínzó idegen testet: az egészséges ember egy kis szórakozottság, vagy elpirulás, vagy öntudatlan gesztus révén megszabadul a kellemetlen gondolat-

tól, az ideges ember fejfájással vonja el a figyelmét, a hisztériás ember görcsrohamba, öntudatlanságba, vagy más hasonló állapotba menekül és így tovább. Ez, ismétlem, a szervezet automatikus védekezése és éppen úgy megvan minden fokozata az egészséges állapot megszokott és alig észrevehető formájától a feltűnő és szokatlan beteges alakokig, mint a testi funkcióknak. A hazugság is ilyenforma lelki processzus, különösképpen pedig egy formája: a tagadás. Annak a lelki folyamatnak, amikor az igazságot félretoljuk és mást eszelünk ki helyette, közben persze vigyázzván, hogy el ne áruljuk ezt a mesteriséget, — a hazugság mechanizmusában ez a legfőbb dolog — ennek a komplikált és nagy figyelmet kívánó munkának megvannak a külső jelei, csak hogy persze nem mindig egyszerűek és közönséges szemmel is láthatók.

A tudományos gondolatolvasás módszerének a kezdete: megállapítani a hazugság lélektanát. Minden hazugságét természetesen, a másnak és magunknak megcsalására valóét egyformán. Lelki életünk nagy részét ezek a „hazugságok“ kormányozzák, ezeknek a mechanizmusait gyakorlott szemmel a legközönségesebb cselekedeteinkben és beszédünkben is minduntalan meg lehet ismerni. Tehát ezeknek az ismeretével a vesébelátás legnagyobb lépése meg van téve.

Hogy kikotorhassuk a beszéd mögül a gondolatot, annak a legelső föltétele természetesen az, hogy a hazugságra valló jeleket megismerjük. A hazugság külső jelei igen változatosak, de van sok, ami föltötte gyakori s éppen ezek azok, amelyek lépten-nyomon előfordulván, teljesen jelentéktelen vagy számbavehető ok nélkül való csekélységeknek látszanak. Pedig ezek az annyit emlegetett és olyan kevésbé megértett *lelki egyensúly* föntartói, azok a biztosító szelepek, amelyekben a fölösleges feszítő erők kár nélkül eltávoznak. Viszont aztán az, ha a biztosító szelep kinyílik, annak a jele, hogy fölösleges feszítő erők voltak.

Freud bécsi professzor, — jegyezzük meg ezt a nevet! — aki legelsőnek fedezte fel ezeket a dolgokat, a legmindennapibb dolgainkról derítette ki, hogy ilyen eltakarási processzusokat jelentenek. Ilyen közönséges jelek: a nevek elfelejtése, az elszólás, — ha egy szó helyett véletlenül mást találunk mondani — a beszéd fonálának hirtelen elvesztése, az „*ejnye, mit is akartam csak mondani*“ és hasonlók. Ez úgy történik, hogy az a fogalom, amelynek az említése közben ilyen dolog előfordul, asszociáció útján valami kínos emlékképet idézett föl s mi aztán öntudatlanul felér akarjuk háritani a rosszleső gondolatokat. A memóriánk ebben előzékenyen segítségünkre van és siet visszalökni őket a feledésbe. S nehogy például a Samu névvel egy gondolatcsomóba tartozó kellemetlen emlékeinkkel legyünk kénytelenek foglalkozni, inkább elfelejtjük magát a Samu nevet is, úgy, hogy mire aztán kisebb-nagyobb fejtörés árán mégis az eszünkbe jut, addigra a velejáró egész kellemetlen gondolatcsomó *felre van háritva* az öntudatból.

Ha aztán meg akarjuk tudni, mi az a kellemetlen dolog, ami egy ilyen tünetet okozott, akkor rá kell magunkat szánni, hogy a szemébe nézzünk, tehát először is befelé fordítjuk a figyelmünket, a testi szemünket pedig behunyjuk, hogy a látnivalók el ne vonjanak a figyeléstől. Azután a kritikus szóra elkezdünk figyelmesen gondolni s föltesszük magunkban, hogy mindenkire figyelni fogunk, ami róla az

eszünkbe jut, mindenre, akár összefügg vele, akár nem. Hagyjuk, hogy a gondolataink látható cél nélkül vágtassanak. — Egymásután fog az eszünkbe jutni mindenféle lényegtelen dolog s ameddig ez ilyen simán megy, addig még nem vagyunk a célnál. Hanem, ha egyszerre csak azt érezzük, hogy semmi se jut az eszünkbe, vagy pedig egyszerre csak ropant nevetségesnek találjuk az egész dolgot, vagy azt mondjuk magunkban, hogy ennek már csak igazán nem lehet semmi jelentősége, ami éppen most jutott az eszünkbe, akkor szorítsuk a figyelmet: ezek a szimptomák azt jelentik, hogy megérkeztünk, ott vagyunk a kinos gondolatnál, annyira ott, hogy az öntudatunk már védekezik. Ezek a lenéző gondolatok, vagy a hirtelen gondolatlanság érzése, vagy néha a fejfájás, sőt még nagyobb kellemetlenségek mind arra valók, hogy mégis csak térjünk ki előle. Ha mindamellett nem térünk ki, a gondolkodásunknak olyan mélységes titkaira fogunk rábukanni, amilyenekről még annyi sejtésünk se volt, hogy csak kíváncsiak is lehettünk volna rájuk.

A zene rovatban felsorolt zeneművek kaphatók Csáthy Ferencz könyv-, papír- és zeneműkereskedésében Egyház-tér.

AZ ELSŐ PILSÉNI RÉSZVÉNY SÖRFÖZDE

és a MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár ker. képvisellete

Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegyék területére ugy hordós, mint üveges sörökben

Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél

Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.

Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac-és Kossuth-utca sarkán levő

Pilseni sörház pincéje éttermében és sörcsarnokában.

Apródy József

órák és ékszerész üzletét

Piacz-u. 30. sz. alá helyezte át.

Mindenféle zseb, inga, fali és ébresztő órák; ékszerek, aranylánczok, függők, gyűrűk, legolcsóbb beszerzési forrása. Javítás, átalakítás, vésés művészi kivitelben.

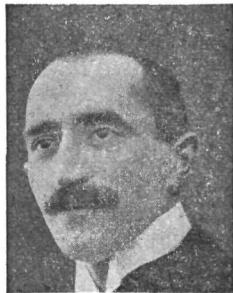
Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

A főváros legkiválóbb kabaré és orfeum művészeinek vendégfellepte. Szencziós attrakciók.

Butorozott szoba

Piac-utca 71. (II. emelet főlépcső.)

kiadó igazán jutányos áron.

Kereskedő alkalmazottaknak nagyon alkalmas, esetleg reggelivel.

Telefon 632.

Telefon 632.

HALMÁGYI

divatháza Debreczen, Piac-utca, a főpostával szemben.

Costüm osztály.

Női- és leány-costümök, remek kivitel . . . K 30-tól.

Pongyola osztály.

Creton és mosó Delain, divatos formák . . . K 10-től.

Felöltő osztály.

Kék cheviott felöltők és Raglánok. . . . K 18-tól.

Eredeti modellek.

Szolid, olcsó árak.

Előzékeny kiszolgálás. Külön mérték osztály.

URANUS

Vásártéri nyári helyiség.

E héten!

Szenzációk hete!

Hétfőn, kedden, szerdán és csütörtökön, június hó 3., 4., 5. és 6-án, Világszenzáció! Nagy ujdonság!

SZÍNHÁZ

Igazg. tulajd. SUCHAN REZSŐ.

E héten!

Szenzációk hete!

PÁRIS TITKAI.

Jelenetek az élet mélységeiből négy felvonásban. Irta: Eugen Sue. Előadják a legkiválóbb párisi színészek.

Személyek:

A herceg Paul Capellani, a Renaissance színház tagja.
A metesz Mlle Delvair, a Comedie Française tagja.
A szerelem gyermeke . . . Mlle Pascal, a Sarah Bernhardt színház tagja.
A félszemű Jean Eriévant, az Odeon színház tagja.
A ferdefejű Louis Gandra, a Varietes tagja.
A vasorru Mme Eugénie Nau, a Comedie Française tagja.
A cinkos Jaques Kemm, a Theatre Rejane tagja.

Apachok, csirkefogók, tolvajok, asszonyok, férfiak, csöcselék, rendőrök, szolgák stb. Történet: Páris külvárosi lebujaiban. A kép bemutatási ideje 1 1/2 óra!

AZONKIVÜL CSODA SZÉP ÚJ MŰSOR!

Pénteken, június hó 7-én. Csak 1 előadás! Uránia előadás!

Mesés India. 3 felvonásban.

„Schönborn-Buchheim Frigyes gróf“

uradalmi ásványvizeink u. m.

Szolyvai, Polenai,

Luhi-Erzsébet

főraktára és képvisellete Hajdu megye részére

Fűszerkereskedelmi Részvénytársaságnál, „FÜSZERUDVAR“

Debreczen, Piac-utca 41. sz.